

МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

У статті запропоновано методику контролю та оцінювання англomовної комунікативної компетентності слухачів Воєнно-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка – майбутніх магістрів військового управління в міжнародних відносинах.

Виявлено, що вона включає в себе систему методів, прийомів, способів, засобів, контрольних (тестових) завдань та критеріїв і показників для визначення ступеня розвиненості у слухачів англomовних фахових мовленнєвих навичок і умінь.

Запропонована методика покращить можливості визначення ступеня англomовної підготовки слухачів, а, отже – й підвищить ефективність виконання ними своїх фахових завдань в складних (часто екстремальних) умовах військової служби.

Ключові слова: англomовна комунікативна компетентність, англomовна підготовка, майбутні маістри військового управління в міжнародних відносинах, Воєнно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка.

Постановка проблеми. Фахові завдання, які будуть виконувати слухачі Воєнно-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка (ВДА) – майбутні маістри військового управління в міжнародних відносинах (МВУМВ) – вимагають від них високих рівнів володіння англійською мовою. Це значить, що необхідно постійно удосконалювати систему англomовної підготовки (АП) таких фахівців. В основі такої підготовки покладено розвиток у слухачів англomовної комунікативної компетентності (АКК). Це складне, інтегральне, інтелектуальне, фахове і особистісне утворення, яке формується в процесі їх фахової підготовки у ВДА та проявляється, розвивається та вдосконалюється у виконанні фахових завдань, а також в процесі самостійної та курсової підготовки, свідчить про міру розвиненості професіоналізму, міру володіння фахом на рівні професіографічних вимог, а в ідеалі – на рівні творчості, майстерності та індивідуального стилю діяльності. Контроль та оцінювання АКК є важливим компонентом цієї системи, без якого неможливе її ефективне функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика контролю та оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців різноманітних галузей досить широко представлена у підручниках і навчальних посібниках з методики іншомовної підготовки [3, с. 208-210; 5, с. 269-279; 6, с. 207-228; 7, с. 166-173; 10, с. 56-73; 11, с. 93-99; 18, с. 33-54], окремих працях з проблем тестування володіння іноземними мовами [8; 9; 12; 13; 14; 15; 16;], загальних працях з проблем тестології [1; 2; 4]. Проте, поза увагою дослідників залишилися проблеми контролю та оцінювання АКК майбутніх МВУМВ.

Мета статті – розробити методику контролю та оцінювання АКК майбутніх МВУМВ.

Виклад основного матеріалу. Під методикою контролю та оцінювання АКК майбутніх МВУМВ розуміємо систему методів, прийомів, способів, засобів, контрольних (тестових) завдань та критеріїв і показників для визначення ступеня розвиненості у слухачів англomовних фахових мовленнєвих навичок і умінь. Ступінь розвиненості АКК свідчить про здатність і готовність слухачів виконувати фахові завдання у складних (стресових) умовах англomовного середовища.

В практиці АП доцільно застосовувати такі методи:

тестування – це сукупність операцій, які призначені для застосування спеціально підготованих комплексів завдань, які пройшли попереднє випробування, що дозволяє виявити у слухачів ступінь розвиненості АКК у рецептивних видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні та читанні), виразити її за допомогою кількісних показників за заздалегідь встановленими критеріями. Ці завдання називаються тестовими;

контрольне опитування, яке являє собою операції щодо застосування спеціально підготовлених усних та письмових творчих (проблемних) фахово-орієнтованих завдань та ситуацій, які пройшли попереднє випробування, та дозволяють виявити у слухачів ступінь розвиненості їх АКК у продуктивних та аналітико-синтетичних видах мовленнєвої діяльності (говорінні, письмі, анутованні та реферуванні), а також виразити її за допомогою кількісних показників за заздалегідь встановленими критеріями. Завдання для контролю та оцінювання англomовної компетентності в говорінні називаються контрольними, а для – англomовної компетентності в письмі, анутованні та реферуванні – контрольними проектами;

Методика контролю та оцінювання АКК майбутніх МВУМВ здійснюється у такій послідовності:

- підготовка педагогів до контролю та оцінювання;
- розроблення засобів контролю та оцінювання;
- визначення умов і порядку оцінювання відповідей слухачів;
- випробування контрольних (тестових) завдань та проектів;
- безпосереднє їх застосування;
- оцінювання результатів.

Метод тестування забезпечують *прийоми закритої та відкритої форм*, які різняться між собою за принципом побудови відповіді.

Приєм тестування закритої форми передбачає сукупність операцій, кожна з яких спрямована на виконання слухачами певного тестового завдання з метою виявлення ступеня розвиненості навичок розуміння тексту усного чи письмового повідомлення шляхом вибору готових відповідей серед запропонованих. Це тестові завдання закритої форми. Їх метою є виявлення у слухачів ступенів розвиненості таких навичок:

- розуміння основного змісту та подробиць повідомлення шляхом вибору відповідей серед запропонованих декількох варіантів (тестове завдання “Множинний вибір”);
- розуміння основного змісту і подробиць (сміслових віх) повідомлення з двох альтернативних варіантів (тестове завдання “Правильно/неправильно”);
- відновлення ключової інформації та логіко-сміслових зв’язків у прочитаному (прослуханому) тексті повідомлення шляхом вибору готових слів, виразів та речень (тестове завдання “Заповнення пропусків”);
- знаходження відповідників основним твердженням, складеним на основі змісту та подробиць тексту повідомлення (тестове завдання “Встановлення відповідників”).

Приєм тестування відкритої форми передбачає сукупність операцій, кожна з яких спрямована на виконання слухачами певного тестового завдання з метою виявлення ступеня розвиненості навичок розуміння тексту усного чи письмового повідомлення шляхом надання вільних (власне створених) відповідей без вибору запропонованих варіантів. Це тестові завдання відкритої форми, метою яких є виявлення у слухачів ступенів розвиненості таких навичок:

- розуміння змісту і подробиць повідомлення шляхом відповідей на запитання (тестове завдання “Відповіді на запитання”);
- розуміння змісту і подробиць повідомлення шляхом постановки запитань (тестове завдання “Постановка запитань”);
- визначення і розуміння основних фактів (сміслових віх) у повідомленні (тестове завдання “Факти”).

Оцінювання АКК за допомогою *методу тестування* відбувається шляхом присвоєння кожному правильно виконаному варіанту відповіді відповідної кількості балів шляхом їх порівняння з еталонними відповідями (ключами до тестів), складених на основі загальних критеріїв та показників оцінювання сформованості АКК випускників ВДА. Ця кількість визначається на етапі випробування тестових завдань. Оцінювання результатів *тестування закритої форми* є більш швидким та об’єктивним завдяки вже розробленим варіантам відповідей, ніж оцінювання за допомогою *тестування відкритої форми*, де готових відповідей немає. Проте, розробка тестових завдань закритої форми потребує більше часу та

зусиль педагогів. Застосування цих двох прийомів має бути рівномірно представлено на всіх етапах контролю та оцінювання АКК слухачів ВДА.

Наступний метод – *контрольного опитування* – складається із *прийомів інтерв'ю та контрольних проектів*.

Інтерв'ю являє собою процес безпосередньої суб'єкт-суб'єктної взаємодії між педагогом (педагогами) і слухачем, під час якого здійснюється застосування контрольних завдань у вигляді вербальних і невербальних стимулів, які призначені для виклику певної вербальної та/чи невербальної реакції слухачів, що дозволяє оцінювати ступінь розвиненості їх англійської компетентності в говорінні як компонента АКК за спеціально розробленими критеріями та показниками.

Контрольні завдання мають вигляд запитань, тверджень, чи певних ситуацій, в основі яких лежать фахові проблеми, що потребують комунікативного вирішення. Тобто це комунікативні завдання, які призначені для виявлення ступеня розвиненості певної мовленнєвої навички та відповідають сфері використання англійської мови майбутніми МВУМВ.

Інтерв'ю має такий формат: педагоги (2-3 особи) ведуть одночасне спілкування англійською мовою з одним слухачем. Воно записується на диктофон (магнітофон). Спілкування починається із *вступної частини*. Вона включає в себе привітання слухача, пропонування розповісти дещо про себе тощо. Мета цього етапу *інтерв'ю* – дати можливість слухачеві адаптуватися до мови педагогів та обстановки, зняти психологічне напруження, викликане непередбачуваністю подій, дати слухачеві впевненість у своїх діях. При цьому педагоги визначають приблизний ступінь розвиненості англійських мовленнєвих навичок та умінь слухача для подальшого його підтвердження.

Таким чином здійснюється плавний перехід до *основної частини інтерв'ю*. Слухачеві пропонують по-черзі виконати завдання якомога більше адаптовані до умов фахової діяльності, складність яких відповідає його рівню розвиненості англійської компетентності в говорінні (перевірні завдання), і завдання складнішого рівня (пробні завдання). Одночасно педагоги беруть безпосередню участь у їх вирішенні, виступаючи співрозмовниками слухача та моделюючи якомога краще умови реального фахового спілкування.

Як правило, слухач легко виконує перевірні завдання, а при виконанні пробних завдань відчуває труднощі. При цьому його мовлення втрачає темп і зміст, а іноді й зовсім припиняється. У такому разі педагоги знову пропонують йому виконувати перевірні завдання і відновлюють спілкування. Застосування пробних контрольних завдань дає можливість ще раз переконатися, що слухач не має вищого рівня розвиненості АКК. Таке по чергове застосування завдань різної складності робить можливим виявляти об'єктивні результати, а саме – встановити, який саме рівень розвиненості англійської компетентності в говорінні є функціональним для слухача. Кожне із контрольних завдань призначене виявлення у слухачів рівня розвиненості таких навичок:

- ставити запитання та відповідати на них, що свідчить про їх готовність і здатність до участі у діалогах. Ці завдання мають, як правило, будову загальних, альтернативних, розділових та спеціальних запитань, тверджень (будуються шляхом зміни інтонації висловлювання, або використання вступів). Прикладом такого завдання є контрольне завдання “Запитання – відповідь”;

- вести розповіді у теперішньому, минулому та майбутньому часі, перераховувати факти і деталі, давати інструкції (рекомендації), здійснювати описи людей, властивості та ознаки предметів (речей, об'єктів, місць). Прикладом такого завдання є контрольне завдання “Розповідь/звіт/опис”;

- здійснювати висловлювання на абстрактні теми на рівні декількох абзаців (розгорнутого дискурсу) з метою пояснення, детального роз'яснення чи логічного підтримання окремих позицій (власної думки, думок інших людей, офіційної позиції держави тощо); заперечення та уточнення окремих деталей; пояснення, обґрунтування та оцінювання певних подій і явищ; припущення (гіпотезування); здійснення пропозицій,

порад, домовленостей; переконання та навіювання для реалізації певних дій, а також пристосування цих письмових висловлювань до будь-якої аудиторії слухачів (контрольне завдання “Дискусія/пояснення”);

– розв’язувати ситуативні проблемні питання та завдання фахового спілкування з ускладненнями та без них (контрольне завдання “Рольова гра”).

Після виконання цих завдань вони переходять до *завершального етапу інтерв’ю*. Як правило, воно завершується на позитивній ноті – педагоги прощаються зі слухачем, дякують йому за участь в *інтерв’ю*, бажають успіхів.

У процесі *інтерв’ю*, педагоги здійснюють попереднє виставлення балів слухачам і визначають рівні розвиненості у них англomовної компетентності у говорінні відповідно до етапу АП. При цьому вони порівнюють зразок усного мовлення слухача із критеріями і показниками оцінювання результатів контрольного завдання. Після цього відбувається кінцеве оцінювання з обговоренням результатів кожного педагога та порівнянням їх із критеріями та показниками. Результати доводяться слухачам.

Такий *метод* контролю та оцінювання вимагає досконалого володіння англійською мовою самими педагогами, вміння використати всіх мовних та немовних засобів.

Інший прийом – *контрольних проектів* – передбачає самостійне, як правило, індивідуальне письмове виконання слухачами певних творчих (проблемних) завдань, які ідентичні (частково ідентичні) тим, які вони виконують для розвитку репродуктивно-продуктивних та продуктивних умінь усного чи письмового мовлення, а також анотування і реферування англomовної інформації з окремого повідомлення та відпрацювання службових документів на основі анотування і реферування англomовної інформації різних повідомлень за алгоритмом. Ці проекти призначені для виявлення у слухачів ступеня розвиненості таких навичок:

– складання документів чи інших письмових матеріалів, які містять описи, викладення фактів, інструкції (рекомендації) для забезпечення офіційного представництва військового відомства України в англomовних країнах (контрольний проект “Дипломатичні та службові документи (матеріали);

– швидкого анотування та реферування англійською та українською мовами письмових (усних) англomовних матеріалів на рівні окремого тексту з фактичною та абстрактною інформацією, яка частково пошкоджена чи відсутня (контрольний проект “Анотація і реферат”);

– підбирання інформації відповідно до теми та передавання їх змісту українською мовою у стислі терміни на основі застосування елементів анотування і реферування окремих письмових чи усних повідомлень англomовних ЗМІ (контрольний проект “Дайджест”).

– складання у стислі терміни загального (тематичного, проблемно-тематичного) прес-огляду українською мовою на основі анотування і реферування окремих письмових чи усних повідомлень англomовних ЗМІ (контрольний проект “Прес-огляд”);

– складання основних службових інформаційних документів українською та англійською мовами у стислі терміни на основі анотування і реферування окремих письмових чи усних повідомлень (з частковою відсутністю деякої інформації) з англomовних джерел та оформлення їх відповідно до зразків (контрольний проект “Службові документи”).

Таким чином, результатом контролю та оцінювання АКК при застосуванні прийому *контрольних проектів* є конкретні практично орієнтовані фахові завдання документи та матеріали.

Ступінь розвиненості АКК майбутніх МВУМВ при застосуванні *методу контрольного опитування* визначаються шляхом оцінювання успішності виконання контрольних завдань та проектів відповідно до розроблених критеріїв та показників, які являють собою умови і порядок оцінювання відповідей слухачів.

Виділяємо таких п’ять критеріїв оцінювання:

- відповідність змісту висловлювань меті та темі;
- допустимість помилок;

- темп мовлення;
- розмір і зв'язність висловлювань;
- зрозумілість висловлювань.

Під допустимістю помилок розуміємо кількість лексичних, граматичних, стилістичних і фонетичних помилок, що визначає рівень їх прийнятності для розуміння педагогом усного чи письмового англомовного висловлювання слухача.

Темп мовлення – це швидкість усного чи письмового англомовного мовлення слухача за одиницю часу та характер впливу на неї стресових факторів під час виконання ним контрольного завдання чи проекту.

Розмір і зв'язність висловлювань – це кількість слів і речень, а також ступінь їх змістовності та логічної структурованості в усних чи письмових висловлюваннях слухача під час виконання ним контрольних завдань чи проектів.

Зрозумілість висловлювань – це критерій, якій вказує на те, на скільки усні чи письмові висловлювання слухача під час виконання ним контрольних завдань чи проектів є зрозумілими педагогу, який виступає в ролі носія мови.

Відповідні тестові (контрольні) завдання та контрольні проекти складаються із врахуванням загальних критеріїв та показників оцінювання АКК випускників ВДА, які розроблені на основі мети, цілей та завдань АП.

Висновки. Таким чином, основними методами контролю та оцінювання АКК слухачів ВДА є *тестування* та *контрольне опитування*, які включають в себе прийоми, тестові і контрольні завдання та проекти. Оцінювання АКК здійснюється відповідно до загальних критеріїв та показників оцінювання розвиненості АКК випускників ВДА та критеріїв і показників оцінювання ефективності виконання слухачами контрольних завдань та проектів. Запропонована методика моделює умови виконання майбутніми МВУМВ своїх фахових завдань та відповідає вимогам сучасної педагогічної науки.

Перспективи подальших досліджень. Необхідно провести експериментальну перевірку розробленої методики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий: учебная книга / В.С. Аванесов. – [3-е изд., доп.] – М.: Центр тестирования, 2009. – 239 с.
2. Гронлунд Н.Е. Оцінювання студентської успішності: практичний посібник / Н.Е. Гронлунд. – [1-е укр. вид.] – К.: Навч.-метод. центр “Консорціум”, 2010. – 311 с.
3. Клементьева Т.Б. Enjoy Teaching English: методическое руководство [для учителей] / Т.Б. Клементьева. – СПб.: КАРО, 2003. – 256 с.
4. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирование: науч.-теорет. пособ. [для препод. ин. яз.] / В.А. Коккота – М.: Высш. шк., 2012. – 127 с.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Ніколаєва С.Ю., Бігич О.Б., Бражник Н.О., Гапонова С.В. та ін.]; за ред. С.Ю. Ніколаєвої. – [2-е вид, випр. і перероб.]. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
6. Мильруд Р.П. Методика преподавания английского языка. English Teaching Methodology: учеб. пособие. [для студ. высш. уч. завед.] / Р.П. Мильруд. – М.: Дрофа, 2012. – 253 с.
7. Мисечко О.Є. Методика навчання англійської мови в середній школі: навч. посібник-практикум [для студ. вищ. навч. закл.] / О.Є. Мисечко – Житомир: Полісся, 2010. – 256 с.
8. Петрашук О.П. Теоретичні основи тестового контролю іншомовної комунікативної компетенції учнів середньої загальноосвітньої школи (на матеріалі англійської мови): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Петрашук Олена Петрівна. – К., 2000. – 553 с.
9. Рапопорт И.А. Об использовании метода тестов при учете успеваемости школьников (на материале английского языка): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 “Методика обучения иностранным языкам” / И.А. Рапопорт. – М., 2002. – 26 с.
10. Соловова Е.Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход: монография / Е.Н. Соловова. – М: ГЛОССА-ПРЕСС, 2004. – 336 с.
11. Утробина А.А. Методика преподавания и изучения иностранного языка: конспект лекций / А.А. Утробина. – М.: Приор-издат, 2011. – 112 с.

12. Alderson J.Ch. Language Test Construction and Evaluation / J.Ch. Alderson, C. Clapham, D. Wall – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 312 p.
13. Bachman L. Fundamental Considerations in Language Testing / L. Bachman. – Oxford: Oxford University Press, 2011. – 268 p.
14. Dictionary of Language Testing [Compiled by: A. Davies, A. Brown, C. Elder, K. Hill, T. Lumley, T. McNamara]. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – 273 p.
15. Hughes A. Testing for Language Teachers / A. Hughes. – Cambridge: Cambridge University Press. – 2009. – 253 p.
16. Madsen H.S. Techniques in Testing / H.S. Madsen. – Oxford: Oxford University Press, 2012. – 214 p.
17. McNamara T. Language Testing / T. McNamara. – Oxford: Oxford University Press, 2011. – 142 p.
18. Ur P. A Course in Language Teaching / P. Ur. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 375 p.

Рецензент: д.пед.н., проф. Ягупов В.В., провідний науковий співробітник Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України

к.пед.н., доц. Лагодинский А.С.

МЕТОДИКА КОНТРОЛЯ И ОЦЕНИВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ МАГИСТРОВ ВОЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ

В статье предложено методику контроля и оценивания англоязычной коммуникативной компетентности слушателей Военно-дипломатической академии имени Евгения Березняка – будущих магистров военного управления в международных отношениях.

Установлено, что она включает в себя систему методов, приемов способов, средств, контрольных (тестовых) заданий и критериев и показателей для определения степени развития у слушателей англоязычных профессиональных навыков и умений

Представленная методика улучшить возможности определения степени англоязычной подготовки слушателей, и, таким образом – повысит эффективность выполнения ими своих профессиональных задач в сложных (часто экстремальных) условиях военной службы.

Ключевые слова: англоязычная коммуникативная компетентность, англоязычная подготовка, будущие магистры военного управления в международных отношениях, Военно-дипломатическая академия имени Евгения Березняка.

O. Lahodynskyi

SYSTEM OF METHODS FOR CONTROL AND EVALUATION OF WOULD-BE MASTERS' OF COMMAND AND CONTROL IN INTERNATIONAL RELATIONS ENGLISH LANGUAGE COMMUNITIVE COMPETENCE

The article offers the system of methods for control and evaluation of the Yevheniy Bereznyak Military-diplomatic academy students' – the would-be Masters' of Command and Control in International Relations – English Language Communicative Competence.

The article finds out that it includes methods, techniques, modes and means, test items as well as scales to identify the level of students' English Language professional abilities and skills.

This system will improve opportunities to identify students' level of English Language training and, as a result, will increase the efficiency of their professional functions in difficult (often extreme) circumstances of the military service.

Key words: English Language Communicative Competence, English Language Training, would-be Masters of Command and Control in International Relation, the Yevheniy Bereznyak Military-diplomatic academy.